

Mali by sme vyvinúť maximálne úsilie na to, aby sa našiel spôsob, ako zabezpečiť pôsobenie školských zdravotníkov pre naše deti

Bratislava, 3.4.2024. Pôsobenie školských zdravotníkov sa ukazuje ako významný faktor nielen zlepšenia zdravotného stavu žiakov a študentov, ale aj ich prístupu k dochádzke a zlepšeniu študijných výsledkov. Školskí zdravotníci, ktorí pôsobia na každej úrovni školských zdravotníckych služieb, zohrávajú dôležitú úlohu pri hodnotení a riadení zdravotných rizík žiakov a študentov, pri osvojení si zdravého prístupu k správaniu detí a študentov a mnohé ošetrovateľské praktiky majú pozitívny vplyv aj na dochádzku detí a študentov do škôl, ako aj na úroveň vzdelávania.

Na Slovensku začali pôsobiť školskí zdravotníci na základe zmeny školského zákona 15. 1. 2022 s tým, že Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky vyhlásilo projektovú výzvu „Zdravotnícky pracovník v materskej, v základnej a v strednej škole“, v trvaní od 1. 9. 2022 do 31. 8. 2024. Projekt bol pripravený pre zapojenie a financovanie 90 škôl v rámci SR.

Prostredie školy má vytvárať podmienky pre optimálny vývoj dieťaťa v jeho bio-psycho-sociálnych dimenziách. Jednou z priorít WHO je uplatňovanie preventívnych programov pre rozvoj zdravia vo všetkých úrovniach zdravia. Dieťa strávi v školskom systéme minimálne 10 rokov povinnej školskej dochádzky. Školské sestry v školskom systéme môžu byť pre žiakov stabilnou dospelou osobou, s ktorou môžu byť v kontakte v priebehu školskej dochádzky. Pozíciu školskej sestry je dôležité, z pohľadu uplatňovania preventívnych stratégií na podporu zdravia žiakov, v školách zachovať.

Školský zdravotník pôsobí v materských, základných a stredných školách vrátane tých pre deti so zdravotným znevýhodnením a je zamestnancom danej školy, ktorá tým za jeho činnosť preberá aj právnu zodpovednosť. Zdravotníkom môže byť lekár, sestra, verejný zdravotník, alebo zdravotnícky záchranár, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady. Zdravotnú starostlivosť dieťaťa poskytuje výlučne na základe predchádzajúceho písomného súhlasu rodiča s tým, že potrebu podávania liekov alebo iných úkonov na žiadosť rodiča predpisuje ošetrojúci lekár dieťaťa. Zároveň zdravotník v škole môže vykonávať iba tie úkony, na ktoré je oprávnený v rámci svojej kvalifikácie podľa platných predpisov.

Komplexné školské zdravotnícke služby, ktoré zahŕňajú také zložky ako sú zdravotná starostlivosť, výchova k zdraviu, zdravé životné prostredie, programy fyzickej aktivity, poradenstvo, psychológia, sociálne služby, služby v oblasti výživy, zlepšovanie blahobytu zamestnancov, prístupy k rodinnej spolupráci môžu významnou mierou prispievať k zlepšeniu študijných výsledkov žiakov, zmierniť problém absencie, oneskoreného a nedisciplinovaného správania sa študentov. Prínos školských sestier k efektívnosti týchto služieb je neodškriepiteľný, ako ukazujú štúdie a skúsenosti s výsledkami pôsobenia školských sestier v zahraničí.

Existujú dôkazy, týkajúce sa zníženej miery odchodu zo školy z dôvodu potreby lekárskeho ošetrovania a absencie kvôli chorobám na školách, kde pracujú školskí zdravotníci. Prax potvrdzuje, že podobne ako v krajinách západnej Európy, Turecku, Poľsku, kde je pôsobenie školskej sestry dlhodobou

etablované, majú svoje opodstatnenie aj v slovenských školách. V bežných školských zariadeniach vykonávajú títo zdravotnícki pracovníci stovky úkonov ročne, v špecializovaných až niekoľko tisíc.

Z iniciatívy Prešovského samosprávneho kraja sa dňa 18. 1. 2024 na Úrade Prešovského samosprávneho kraja uskutočnilo pracovné stretnutie školských zdravotníkov. Tohto pracovného stretnutia sa zúčastnili riaditelia škôl a školskí zdravotníci z PSK zapojení do projektu. Hlavným cieľom stretnutia bolo zmapovať podmienky a skúsenosti z realizácie tohto projektu, priblížiť obsah činností školského zdravotníka a špecifikovať úskalia, s ktorými v praxi zápasia. Zároveň sa hľadali riešenia a návod, ako čo najlepšie zosieťovať ich činnosť. Z celkového počtu zapojených škôl sa stretnutia zúčastnili zástupcovia 12 škôl. Všetci zúčastnení deklarovali, že na pozícii školského zdravotníka zamestnávajú zdravotníckeho pracovníka v povolani sestra. **V Prešovskom samosprávnom kraji sa do projektu zapojilo 19 škôl, z toho 6 základných škôl, 3 základné školy s materskou školou, 5 spojených internátnych škôl a 5 spojených škôl.**

Manažmenty zapojených škôl hodnotili pozíciu školskej sestry pozitívne a zdôrazňovali jej významnú úlohu pri riešení situácie súvisiacej so zhoršením zdravotného stavu žiaka v priebehu vyučovania. Projekt je zo strany vedenia škôl vnímaný ako veľmi potrebný a umožňuje v prípade potreby zabezpečiť ciele pomoc pri riešení akútnej zmeny zdravotného stavu žiaka s manažovaním následnej starostlivosti. Riaditelia zdôrazňovali veľký prínos prítomnosti školskej sestry práve v možnostiach spolupráce a koordinácie činností tak, aby nedochádzalo k narušeniu výchovnovzdelávacieho procesu a dieťa so zdravotným problémom bolo zabezpečené. V čase výskytu infekčných ochorení v komunite patrí medzi úlohy školskej sestry realizácia ranného filtra, identifikácia potenciálne infekčných žiakov, ale aj edukácia žiakov o podmienkach dodržiavania hygienicko-epidemiologických podmienok. Tento prístup sa osvedčil pri manažovaní vyučovania v čase epidémie spôsobenej koronavírusom, ale aj v prípade výskytu žltacky v komunitách.

Z diskusie ďalej vyplynulo, že je nevyhnutné venovať pozornosť rozdielom, ktoré súvisia s charakteristikou a zameraním jednotlivých škôl. Zástupcovia spojených internátnych škôl zdôraznili, že pozícia školskej sestry v týchto typoch škôl bola zabezpečená aj pred realizáciou projektu. Potreba nevyhnutnosti realizácie ošetrovateľských intervencií u detí so zdravotným postihnutím vyžadovala v tomto type škôl prítomnosť sestry. Školská sestra v internátnych školách, ktoré zabezpečujú vzdelávanie detí s rôznymi druhmi zdravotného postihnutia, realizuje tisíce ošetrovateľských intervencií ročne. Potreba podávania medicíny, zabezpečovanie vyšetrení dieťaťa vzhľadom k zdravotným obmedzeniam detí vyžaduje, aby sestra bola súčasťou tímu v škole. Projektom sa zrealizovali možnosti zabezpečenia financovania pozície a činností školskej sestry.

V školách s vyšším počtom žiakov z marginalizovaných rómskych komunít umožňuje prítomnosť školskej sestry nielen zabezpečiť starostlivosť o dieťa pri akútnom zhoršení zdravotného stavu, ale sa vytvára aj priestor pre intenzívnejší kontakt s ich rodičmi a komunitou. Táto skutočnosť vytvára priestor pre širšiu edukáciu nielen žiakov, ale aj rodičov o preventívnych stratégiách a podmienkach rozvoja zdravého životného štýlu. Zaradenie edukácie v oblasti správneho postoja žiakov k zdraviu a zdravému životnému štýlu na našich školách by mohlo viesť k postupnému systematickému budovaniu generácie mladých ľudí s aktívnym prístupom, ktorí prijímajú zodpovednosť za svoje zdravie.

Pre zachovanie kontinuálneho pôsobenia školskej sestry v školách je nevyhnutné do ukončenia trvania projektu definovať mechanizmus financovania školskej sestry aj po ukončení projektovej výzvy, umožniť školám už zapojeným do projektu „Zdravotnícky pracovník v materskej, v základnej a v strednej škole“ kontinuálne pokračovať v tejto činnosti so zachovaním existujúcich podmienok. Pre

štandardizáciu výkonu tejto pozície je potrebné vypracovať metodický materiál upravujúci podmienky materiálno-technického a personálneho zabezpečenia výkonu školskej sestry, tieto podmienky špecifikovať podľa typu škôl (náročnosti žiakov z pohľadu zdravotného postihnutia), metodicky zjednotiť podmienky poskytovania intervencií a vedenia zdravotnej dokumentácie školskej sestry, zadať výkon praxe školskej sestry ako výkon zdravotníckej praxe, posilniť metodickú pozíciu sestry samosprávneho kraj ako koordinátora implementácie a rozvoja pozície školskej sestry v praxi.

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek (SK SaPA) je samosprávna stavovská organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou so sídlom v Bratislave, združujúca 36 000 sestier a 1 600 pôrodných asistentiek. Hlavnou úlohou SK SaPA je obhajovať profesijné, hospodárske a sociálne záujmy členov komory v zdravotníckych, sociálnych, školských a iných zariadeniach.

Viac informácií

Mgr. Iveta Lazorová, PhD., MPH, dipl. p. a.
prezidentka SK SaPA
tel.: +421 918 518 178
e-mail: lazorova@sksapa.sk

PhDr. Lukáš Kober, PhD., MPH
viceprezident, riaditeľ kancelárie SK SaPA
tel.: +421 908 677 731
e-mail: riaditel@sksapa.sk

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek
Amurská 71
821 06 Bratislava

Tel. číslo: +421 2 40 25 91 88
Iné kontakty: <https://www.sksapa.sk/kontakt.html>

IČO: 37999991
IBAN: SK46 0200 0000 0016 7016 9854 (VÚB a. s.)